

Taivastyö – sivuja suuremmasta

Syksy valui sateisena ja harmaana. Päivystin kaksi kertaa viikossa kirkon diakoniatoimistolla, tein kotikäyntejä vanhusten luona, vedin sovitut hartaushetket, tilastoin, osallistuin pakkokokouksiin. Päivät vaihtuivat kiivaasti, ihmisiä tunki mieleen, päähän, ovista ja ikkunankarmeista. Tiimissä rakoili, vuorotteluvapaalla olevan Johannan sijainen häröili omiaan, johtava kävi koulutuksissa, Maisa jaksoi paasata tiliöinneistä ja avustusmäärärahojen ylityksistä. Kaikki oli ihan tavallista, mikään ei ollut muuttunut vuosiin. Minussa kaikki huusi muutosta. Minä en halunnut, minä halusin. Milloin mitäkin.

Väinö

Saimin kuolemasta tulee kolme kuukautta. Seurakunnasta tuli kirje, että pyhäinpäivänä kirkossa pidetään muistokonsertti. Ja että sureville omaisille on vertaistukiryhmä alkamassa. Sinne voi ilmoittautua konsertin jälkeen tai soittaa papille. Kirjeessä oli myös diakonissan tervehdys. Muistin, että se Laura-niminen diakonissa kävi meillä Saimin syntymäpäivillä. Sai houkuteltua Saimin kesäretkellekin. Ja sitten Saimilla todettiin haimasyöpä ja sen jälkeen oli retket tehty. Se Laura vaikutti maalaisjärkiseltä ihmiseltä. Sille tohtisin ehkä soittaa ja kysellä tuota vertaistukea. Mitä se mahtaa tarkoittaa. Sitäkö, että yhdessä porataan ja parutaan ja painutaan sen jälkeen jokainen omaan yksinäiseen kämppään?

Saimi oli loppuun asti niin myönteinen ja toiveikas. Sukkia jaksoi kutoa vielä sairaalassa. Tuolla ne kesken jääneet tekeleet odottavat, eivät ymmärrä, että tekijästä on aika jättänyt. Miten minäkään raaskin Saimin kutomia sukkaa käyttää, kun uusista ei ole toivoa. Kaikki on mennyttä. Miksi se Saimi ei tajunnut ajoissa mennä lääkäriin, jos vaikka jotain olisi voinut tehdä aiemmin. Minua oli aina patistamassa eikä itsestään huolehtinut.

Koti on tyhjä. Kissa piti lopettaa vuosi sitten, oli sekin niin vanha ja vaivainen. Sitä se Saimi jaksoi surra. Ja kaikkia maailman lapsia se itki, kun uutisissa näytettiin sotatantereita. Saimilla oli tunteet pinnassa joka suuntaan, iloa ja surua. Vihainen se ei osannut olla ja aina jaksoi uskoa hyvää. Minulla on ilot ohi ja surra en osaa. Mahassa on tyhjä aukko ja päässä humisee. Tekisi mieli itkeä, mutta nielen ne möykyt.

- *Päivät kuluvat hitaasti. Joskus en muista syödä, toisinaan syön pelkkää kaurapuuroa aamusta iltaan joka aterialla. Televisio on päällä koko ajan ja kuuntelen ääniä, enkä silti kuule mitään. Saimi on ihan hiljaa. On se täällä jotenkin, niin minusta tuntuu. Mutta en näe enkä kuule. On kova ikävä.*

Olin töissä pyhäinpäivän muistokonsertissa. Mustat ihmiset istuivat harvakseltaan, surumyökkinä hämärässä kirkossa, kynttilät valuivat steariinia alttarikaiteelle ja urut valittivat joka kappaleella. Kanttori lauloi kuoron kanssa Niin kuin muuttolintusen tie ja muistin äidin hautajaispäivän. Tuijotin alttaritaulua, tyhjän haudan enkeliä ja naisia narsissit käsissään. Tuijotin niin kauan, että naiset lähtivät liikkeelle, enkeli nousi siivilleen ja hauta umpeutui murattiin. Havahduin hiljaisuuteen, odottavaan ja hiukan vaivaantuneeseen. Jarkko kävi kuiskaamassa korvaani, että oli minun vuoroni. En tajunnut yhtään mitä olisi pitänyt tehdä. Jarkko laittoi paperin käteeni ja suihki, että mene hyvä ihminen nyt lukemaan ne vainajien nimet. Nousin puutuneille jaloilleni ja nielin paniikkia.

Vuoden aikana kuolleita seurakuntalaisia oli 88. Jokaisen lukemani nimen kohdalla Aarne sytytti tuohuksen ja asetti sen hiekalla täytettyyn savivatiin. Lukiessani unohdin ahdistukseni ja pystyin keskittymään nimiin. Joukossa oli joitakin tuttuja, ryhmiin ja leireille osallistuneita.

Saimi Eskelinen, elokuun lopussa 81-vuotiaana kuollut tuntui tutulta nimeltä. Muistin pyöreät, iloiset kasvot ja hereän naurun, arkisen hengellisyyden ja kauniit vaatteet. Syntymäpäiväonnittelu reilu vuosi sitten ja kesäretki Naantaliin, niissä tutustuin Saimiin ja hänen mieheensä. Ehkä mies oli muistohetkessä mukana, en vain tunnistanut häntä kirkkoväen joukosta.

- Iltaa Laura. Mahdatko muistaa?
- Iltaa.
- Tuota, meinasin soittaa, mutta se jäi kun en vain saanut aikaan. Niin tuota, minä olen Väinö Eskelinen. Tuolla palaa Saimin kynttilä. Että syöpä tuli ja otti. Tässä opettelen yksin elämään. Siitä sururyhmästä minä. Että miten se.
- Osanottoni. Onpa ikävää. Muistan kyllä Saimin ja tuossa nimiä lukiessa ajattelin, miten mukavat muistot hänestä jäi, vaikken monta kertaa tavannut. Tulkaa toki sururyhmään, sinne on tulossa toinenkin mies. Yleensä naisia on enemmän. Aloitamme keskiviikkoiltana.
- Tuota, saa minua sinutella. On tuttavallisempaa. Niin aina Saimikin sanoi. Että ollaan sinut. Väinö.
- Tervetuloa Väinö! Sururyhmä on hyvä paikka kuulla muiden samassa tilanteessa olevien tunteita. Saa puhua muistoista ja ikävästä.
- Jos minä sitten. Pojatkin tykkäävät, jos käyn jossain. Kotona ei ole paljon tekemistä.

Väinö oli liikuttava vanha herrasmies. Ajattelin isääni. Miten hän suri äitiä halkoja hakkaamalla, puhumatta, murjottaen. Väinö voisi löytää vielä elämäänsä sisältöä, kun pääsisi ihmisten ilmoille, oppisi puhumaan tunteistaan.... Välillä huomasin epäileväni tunteista puhumisen tarpeellisuutta. Mitä niitä vellaamaan, jos oli kirves ja monta mottia puita. Ja sittenkin, olinhan sen mallin nähnyt ja siitä oman osani kärsinyt. Väinöä voisinkin ehkä auttaa, isäni oli toivoton tapaus. En saisi ajatella häntä, verrata hänen tapaansa ja silti sain itseni kiinni niin tekemästä tuon tuostakin.

- Miten olet jaksanut tähän asti?
- No tuota. Päivä kerrallaan kai, jotenkin. Kaikki kävi niin äkkiä, ei siihen meinaa tottua, että kotona ei ole ketään.

Väinö veti takkinsa vetoketjun kiinni, painoi mustan herrasmieslippiksen päähän ja lähti kumarassa kohti yksinäistä kotiaan. Hänellä oli suru ja ikävä, minulla pyhäinpäivän harmaus joka solussa. Vainajien muistopäivä.

Kirkkosalissa viimeiset tuohukset kärysivät ja Aarne sammutteli alttarikynttilöitä.

- Hyvinhän se meni. Tai miten sitä nyt sanotaan. Ihmiset saivat kokea harrasta yhdessäoloa. Surra ja kaivata. Muistella.
- Niin. Paitsi minä unohduin omiin ajatuksiini. Jarkko varmaan ihmetteli. En nyt jaksa selitellä. Väsyttää.

Äidin kuolemasta on neljä vuotta. Olen vetänyt neljätoista sururyhmää. Vain sinä syksynä, kun äiti kuoli, pidin taukoa. Oma suruni on hautautunut muiden ihmisten lohduttamiseen, vaikka lohdutusta ei ole. Isä suree, sisko suree, minä suren. Kukaan ei puhu. Kaikki muistot on raivattu ja valokuvat pysyvät suljetuissa albumeissaan. Minä olen surun ammattilainen, suruorientoitunut syvältä sielusta, sielu vereslihalla kaiken surun kantaja, mutta katson peilistä ihmistä, joka ei voi itseään auttaa.

Aarne kokoili alttarin kyntteliköt, kaivoi hiekasta tuohusten jämät ja katsoi minuun kysyvästi. Istuin toimistossa, pyöritin käsissäni kynää, tuijotin ilmoitustaulua ja yritin olla ajattelematta mitään ja päässä kulkivat tuhannet surut, korvissa kaikui Maankorven enkeliveisuu. Kotiin pitäisi lähteä, kotona odotettiin, minä en pääse minnekään, jään iäksi tähän istumaan, olen raskas. Ajattelen Väinön yksinäisyyttä, nuorta perhettä, jonka kolmikuinen kuoli kehtoon, isää, jonka toinenkin poika otti yliannoksen, ajattelen heidän kaikkien surua ja lohduttomuutta. Mitä tästä illasta heille jäi? Miten jaksan aloittaa uuden sururyhmän kanssa, minne kaikki ilo on mennyt. Kuka meistä osaa elää.

- Lähdän ihan pian. Onko sinulla jokin kesken, Aarnen ääni katkaisi sekavan vyyhden päässäni.
- Joo ei kyllä olen lähdössä. Hitaus iski ja pää tulvii harmaita ajatuksia. Lähdetäänkö yhdessä?
- Sopii. Vaihdetaan muutama sana tuossa pihalla, jos sopii? Meillä on tämä yhteinen taivastyö, eikö?

Adventtikirkko ja Hoosianna-messu oli vuoden ainoa kirkkotilaisuus, johon osallistumisesta tiimimme jäsenet lähes kisailivat. Varsinkin sen jälkeen, kun nuori naiskappalaisemme Verna oli ottanut siihen mukaan pientä draamaa. Normimessut eivät jaksaneet innostaa, eivät varsinkaan, jos Jarkko oli liturgina. Silloin mentiin kaavaakin kaavamaisemmin, eikä mitään yllätyksiä sallittu. Tänä vuonna oli minun vuoroni. Pääsin osallistumaan Vernan saarnaan, minulla oli esirukous ja avustin ehtoollisella. Liturgina oli pian eläkkeelle jäävä hiljainen Paavo, jonka laulutaito oli omaa luokkaansa. Vanhan kansan mieleinen jylisevä ääni.

Kirkko oli yhdeksän maissa vielä aamuraukea ja hämärän peitossa. Ilmassa oli utua, lämpötila vähän pakkasen puolella. Seisahduin parkkipaikalla katsomaan tapulin ristiä, kohotin katseeni ja huokaisin hiljaisen rukouksen. Kotiaamu piti jättää mielestä pois ja ottaa työrooli päälle. Mikä ikinä se minunlaisellani sekatyöläisellä olisikaan.

Hoosiannan jälkeen luettiin uskontunnustus. Seisoin omalla paikallani, seurakunta takana täyttämässä hämärää kirkkosalia. Aloin tuntea tuttua pistelyä pohkeissa. Ei nyt, ei nyt, mene pois voiinkin mielessäni, yritin olla tuntematta mitään. Kipristelin varpaitani, vaihdoin painoa jalalta toiselle ja koitin kiinnittää katsettani alttarilla oleviin tulppaaneihin. Silmissäkin oli vikaa, tulppaanit huojuivat ja vaihtoivat väriä, kynttilöiden liekit tanssivat vieressä. Suuta kuivasi ja sanat jäivät kitalakeen kiinni. ”Kärsi Pontius Pilatuksen aikana...” en pysynyt mukana, nielin palaa kurkusta, vaikka mitään nieltävää ei ollut.

Isän meidän jälkeen oli vuoro astua alttarikaiteen pyhälle puolelle, näkyviin näkymättömiin, puolikaaren ikuista symboloivaan tilaan. Siellä syke palasi paikalleen, nielu suli ja jalkojen puutumus meni ohi. Seisoin maallikkoavustaja Terhin, Paavo-pastorin ja Vernan kanssa laulamassa Jumalan Karitsaa, lauloin, äänijänteet kireällä, lauloin ilman ääntä. Alttaripalvelu oli työn sydän ja alkujuuri, siinä tunsin osuuteni pitkässä diakonian ketjussa alkukirkon ajoista alkaen. Paavon parina etenin pöytä kerrallaan: ”Herramme Jeesuksen Kristuksen veri, sinun puolestasi vuodatettu.” Toistoa, toistoa, joka kerta täysi vakuutus syntien anteeksisaamisesta, yhteydestä ja toivosta. Olin oppinut pitämään otteet lujina ja varmoina, olin oppinut olemaan liikuttumatta. Niin

monet tutut kasvot ja kuluneet kädet vastaanottamassa armon sakramenttia. Rebekka tuli viimeisen pöydän aikana ja nyökkäsi minulle, pyysi kuiskaten alkoholittoman viinin ja sen saatuaan kuiskasi, että puhutaan messun jälkeen.

Rebekka

Kävelin taivaassa. Luulin sitä taivaaksi. Raaputin pintakultaa kadulta ja se mureni mullaksi sormissani. Jeesus tuli ja sanoi, ettei niin saa tehdä. Pyysin anteeksi ja halusin jatkaa matkaa. Jeesus käski minun seurata ja vei minut mukanaan puutarhaan. Puissa roikkui käärmeitä ja pakenin.

Heräsin ja olin hiestä märkä. Taas tämä taivasuni, taas sama painajaistunnelma. Rukoilin polvillani sängyn vieressä ainakin tunnin, mutta en saanut rauhaa. Avasin raamatun ja se avautui Jesajan kohdalta: "Minä Herra, tutkin sydämet, tiedän salaisimmatkin ajatukset. Minä annan kullekin sen mukaan, miten hän elää ja millaisia ovat hänen tekojensa hedelmät." (Jes 17:10). Tätäkö uni minulle puhuu? Että minun hedelmäni ovat saatanan käärmeitä, enkä koskaan pääse taivaaseen? Ei, ei se niin voi olla!

Ajattelen paljon taivasta. Ihmisiä, jotka ovat perillä ja niitä, jotka vielä tekevät matkaa. Joskus haluaisin kuolla, mutta lasten asiat ovat kesken, minulla on vielä tehtävää. Jumala kutsuu minua palvelemaan, mutta en ole saanut lupaa lähteä kaduille ja aitavierille. Ilman Lauraa ja meidän keskusteluja olisin jo vaipunut epätoivoon. Jumala on lähettänyt meidät toisillemme.

Rebekka oli epätyypillisen ahdistunut. Hän oli saanut kuulla tulevansa isoäidiksi, nuorin tytär odotti yllätyslasta yhden illan suhteen seurauksena. Abortista oli ollut puhetta, mutta se vaihtoehto oli sivuutettu nopeasti. Kuuntelin Rebekkaa ja päästin ajatukseni karkaamaan omiin nuoruusvuosiin. Poika olisi nyt 23-vuotias, jos olisin päättänyt toisin. Kuulin Rebekan äänen, mutta sanat olivat sumeita ja törmäilivät toisiinsa, tunsin miten kainalot hikosivat ja tajusin pusertavani käsiä nyrkkiin. Rebekka nousi seisomaan ja meni kappelin alttarille, painoi päänsä ja antoi itkun tulla. Havahduin ja seurasin Rebekkaa, annoin itselleni luvan

lysähtää. Ristimme kätemme ja syvään huokaisten aloitin rukouksen: ”Isä, taivaan Jumala, sä tiedät meidät ja näät tään tilanteen. Auta meitä, auta Rebekkaa. Anna linalle rohkeutta ja vahvista häntä. Anna meille meidän synnit anteeksi.” Rebekka laittoi kätensä harteilleni ja luki Herran siunauksen. Kaivoin taskusta nenäliinapaketin ja pyyhin silmäni. En tiennyt, kuka auttoi ja ketä, mutta jotenkin keveämmältä tuntui nousta ja lähteä.

Kirkkoherralla oli tapana kutsua koko työyhteisö kotiinsa vanhaan pappilaan joulupuurolle Tuomaan-päivänä. Sieltä ei saanut olla pois muuten kuin lääkärintodistuksella sairastapauksissa. Ei niin, että kukaan olisi halunnutkaan missata ainoaa tilannetta, jossa yhteen kokoontuminen työporukalla ei merkinnyt kalenterisulkeisia. Kummasti joulun läheisyys herkisti koko yhteisön jonkinlaiseen yhteistahtoon ja sullouduimme pappilan saliin taas kerran. Olin punonut kuusikranssin tuliaisiksi ja ojentanut sen Kaisa-ruustinnalle asiaan kuuluvien fraasien kera.

Aloitimme yhteislaulut, Eero säesti pappilan valkoisella flyygelillä. En päässyt ääneen, kurkkua kuristi. Eero lauloi sitäkin vahvemmin ja melkein sai peitettyä muiden äänet. Tuijotin katossa roikkuvaa olkihimmeliä. Se pyörähteli hitaasti ja kuulin sen sisältä tuulen puhalluksen. Tuuli oli pellon tuuli, se lauloi viljaisaa säveltä ja kaihoa sadonkorjuusta, minua alkoi säälittää se viljapelto ja ne tuhannet turhat korret, jotka eivät päätyneet pappiloiden kattoihin. Minun teki mieli huojuttaa itseäni kuin kortta tuulessa, mutta puristin käsilläni penkin reunaa ja jähmetin itseni, melkein unohdin hengittää. Havahduin hiljaisuuteen, tunteeseen, että putoan, että en tiedä missä olen ja mitä tapahtuu. Reeta pukkasi minua kylkeen ja supatti niin, että kaikki kuulivat: ” Sun vuoro valita biisi, mikset sä vaan sano jotain?”

–Vaikka se Heinillä härkien kaukalon, siinä on niitä olkia ja se Jeesus makaa siinä ja ne oljet on pyhiä. Ja ne enkelit tulee taivaasta laulamaan ja kaikkialla on vain valoa....

Tajusin, että sekoilin sanoissani, mutta en voinut sille mitään, minun oli pakko saada kertoa, miten tärkeitä oljet ovat. Reeta tökkäsi minua uudestaan ja pyöritti silmiään. Vaikenin ja annoin Eeron jylistä, kuulin Vernan kirkkaan sopraanon ja näin Aarnen kummastuneen katseen salin toiselta laidalta. Purin huultani ja nousin.

Eteisen takkiviidakossa sydän hakkasi paidan ulkopuolella ja kädet tärisivät. Kuulin laulun, oljet ja enkelit, mutta päässä humisi kuuluvammin. Löysin toppatakkini kasan pohjalta ja kiedoin sen hartioilleni. Pappilan puuovi narisi yli päähuminan, kun pakenin pimeään pihaan.

- Mikä tuli? Paavon ääni hämärästä yllätti.
- En tiedä, alkoi pyörryttää tai jotain. Olen aika väsynyt.
- Teillä on ollut kova urakka kaikessa jouluavustamisessa?
- Vuosi vuodelta kaikki käy raskaammaksi, ihmisten hätä syvenee. Kukaan ei pelastu, minä en osaa jakaa ilosanomaa. Tähdet ovat kadonneet taivaalta ja kuu on kaivon pohjalla.
- Onko sinulla vapaata joulun jälkeen? Kuulostaa siltä, että olet todella levon tarpeessa. Muistan muutama vuosi sitten saman tyyppistä itselläni.
- Niinkö? Vaikutat aina niin varmalta ja rauhalliselta... en pidä sinua epäilijänä?
- Mitä epäilet eniten juuri nyt?
- Ihan kaikkea. Itseäni, jaksamistani. Perhettä, työyhteisöä. Epäilen kai Jumalaa. Missä se on? Minusta ei tunnu miltään. En tiedä, onko minusta tähän taivastyöhön.

Paavo oli hiljaa. Tajusin, ettei meillä kummallakaan ole vastausta.

Hengityksemme nosti pieniä pilviä pimeälle pihalle, salin ikkunoista paistoi valo. Jumala katseli meitä taivaasta. Niin halusin uskoa.